

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4319/16**, rješavajući apelaciju **Sarajevskog otvorenog centra i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 19. decembra 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Sarajevskog otvorenog centra, Slobodanke Dekić, Predraga Azdejkovića, Saše Gavrića, Kristine Ljevak, Emine Bošnjak, Edine Sprečaković, Feđe Bobića, Lejle Huremović, Joze Blaževića i Ene Bavčić.**

Utvrđuje se povreda prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda apelanta **Slobodanke Dekić, Predraga Azdejkovića, Saše Gavrića, Kristine Ljevak, Emine Bošnjak, Edine Sprečaković, Feđe Bobića, Lejle Huremović, Joze Blaževića i Ene Bavčić.**

Utvrđuje se povreda prava iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda apelanata **Sarajevskog otvorenog centra, Slobodanke Dekić, Predraga Azdejkovića, Saše Gavrića, Kristine Ljevak, Emine Bošnjak, Edine Sprečaković, Feđe Bobića, Lejle Huremović, Joze Blaževića i Ene Bavčić**

Nalaže se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Kantona Sarajevo da **Sarajevskom otvorenom centru, Slobodanki Dekić, Predragu Azdejkoviću, Saši Gavriću, Kristini Ljevak, Emini Bošnjak, Edini Sprečaković, Feđi Bobiću, Lejli Huremović, Jozi Blaževiću i Eni Bavčić** u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke solidarno isplate ukupan iznos od 8.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog utvrđene povrede ustavnih prava.

Nalaže se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Kantona Sarajevo da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 72. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Sarajevski otvoreni centar (u daljnjem tekstu: apelant SOC), kojeg zastupa Emina Bošnjak, izvršna direktorica, Slobodanka Dekić, Predrag Azdejković, Saša Gavrić, Kristina Ljevak, Emina Bošnjak, Edina Sprečaković, Feđa Bobić, Lejla Huremović, Jozo Blažević i Ena Bavčić (u daljnjem tekstu: apelanti) podnijeli su 15. novembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog propusta javnih vlasti da preduzmu neophodne, razumne i odgovarajuće pravne i praktične mjere zaštite radi sprečavanja nasilja nad članovima i simpatizerima apelanta SOC, tako i u provođenju efektivne istrage, otkrivanja i sankcioniranja onih koji su se govorom mržnje, kao i fizičkim nasiljem obračunali s apelantima i simpatizerima apelanta SOC 1. februara 2014. godine na Međunarodnom festivalu queer filma „Merlinka” (u daljnjem tekstu: Festival) na kojem su promovirani filmovi koji se bave LGBT tematikom.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog tužilaštva Sarajevo (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo), Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: MUPKS), Policijske uprave Centar (u daljnjem tekstu: PU) i Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova (u daljnjem tekstu: FMUP) zatraženo je 29. novembra 2017. godine da u roku od 10 dana od prijema dopisa dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalno tužilaštvo je odgovor dostavilo 11. decembra 2017. godine, Pravobranilaštvo Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo), kao zakonski zastupnik MUP-a KS, odgovor je dostavilo 20. decembra 2017. godine, a FMUP 12. decembra 2017. godine. PU u ostavljenom roku nije dostavila odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sažeti na sljedeći način:

a) Priprema događaja

5. Apelant SOC je nevladina organizacija koja se bavi promocijom i zaštitom ljudskih prava LGTB populacije. Ostali apelanti su fizičke osobe koje su prisustvovala održavanju javne diskusije tokom Festivala na kojemu je izvršen napad 1. februara 2014. godine.

6. Apelant SOC je u periodu od 31. januara do 2. februara 2014. godine u Art kinu „Kriterion“ (u daljnjem tekstu: kino) organizirao Festival. Cilj Festivala bio je promocija prava i kulture LGBT osoba kroz filmsku umjetnost kao jedna od metoda borbe za smanjenje homofobije.

7. PU je od MUP-a KS putem e-maila dostavljena obavijest da će se Festival održati u periodu od 31. januara 2014. godine do 2. februara 2014. godine.

8. U prostorijama PU - PS Centar je 10. januara 2014. godine (prema navodima apelanata, 16. januara 2014. godine) održan radni sastanak povodom održavanja Festivala. Sastanku su prisustvovali policijski službenik S.T., te voditelj javnog okupljanja, apelant Blažević i apelantica Huremović, kao članovi SOC-a. Članovi apelanta SOC su tom prilikom saopćili da je organizator apelant SOC, te da će se Festival održati sa ciljem promocije prava i kulture LGBT osoba, da prvog dana Festivala očekuju prisustvo oko 100 posjetilaca a drugog i trećeg dana prisustvo oko 70-100 posjetilaca i da je ulaz slobodan. Također, naveli su da su prethodne godine organizirali isti festival i da prilikom održavanja nisu imali nikakvih problema, da nemaju prijetnji, niti problema u vezi sa organizacijom, ali da bi, i pored navedenog, voljeli da po mogućnosti PU osigura Festival sa jednim policijskim službenikom u civilnom odijelu koji bi se nalazio u unutrašnjosti objekta (da bi se izbjeglo dodatno uznemiravanje posjetilaca), vodeći računa o predvidivom protestu onih koji se suprotstavljaju LGBT zajednici, te da će, u slučaju bilo kakvih sigurnosnih saznanja ili prijetnji u vezi sa održavanjem Festivala, blagovremeno obavijestiti PU. Prisutni članovi apelanta SOC tom prilikom su upoznati sa odredbama Zakona o javnom okupljanju i obavezama organizatora i voditelja javnog okupljanja, te im je naloženo angažiranje redarske službe. Njima je posebno skrenuta pažnja da, iako je ulaz na Festival slobodan, voditelj javnog okupljanja i redarska služba moraju povesti računa o tome ko ulazi na Festival, šta unosi u prostor održavanja Festivala i drugo sa ciljem sigurnog i neometanog održavanja Festivala, a da će policijski službenici preduzeti mjere osiguranja Festivala iz svoje nadležnosti. Tom prilikom nije im rečeno da trebaju osigurati dodatno eksterno osiguranje i zaštitare.

9. Apelant SOC je dopisom od 16. januara 2014. godine prijavio namjeru da održi Festival. U dopisu su navedene informacije o cilju i programu Festivala, kao i namjeri da tokom Festivala bude organizirana jedna javna diskusija i to o temi „Transeksualnost u tranziciji“ na kojoj će sudjelovati gosti i gošće iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Hrvatske. U prijavi je ukazano na razgovor obavljen u PU, te naglašena potreba da se osigura stalno prisustvo jednog policajca u prostorijama kina tokom trajanja programa.

10. Apelant Blažević je 28. januara 2014. godine telefonom komunicirao sa policijskim službenicama, te je poslao i drugi dopis. U telefonskom razgovoru sa S.T. iz PU dobio je potvrdu da je dopis primljen, te je naglasio da bi bilo bolje da budu prisutna dvojica policajaca, što je prihvaćeno.

11. Na osnovu tih informacija PS Centar je 28. januara 2014. godine sačinila operativni plan provođenja mjera fizičkog i operativnog osiguranja Festivala. Prema tom planu, za svaki dan održavanja Festivala bilo je predviđeno da osiguranje vrše rukovodilac smjene, kao rukovodilac osiguranja, sa po dva službenika kriminalističke policije na unutrašnjem osiguranju kina i jedna autopatrola sa dva službenika policije na vanjskom osiguranju, koji će mjere osiguranja provoditi kroz službu obilaska, dok je u rezervi za svaki dan održavanja Festivala bilo predviđeno angažiranje po jednog tima od pet službenika Jedinice za specijalističku podršku MUP-a KS sa kompletnom opremom i službenim vozilom, koji će se nalaziti u prostorijama jedinice.

12. Iz operativnog plana proizlazi da je Tim 2 bio zadužen za fizičko i operativno osiguranje Festivala 1. februara 2014. godine, te da je osiguranje trebalo otpočeti u 14 sati i da je očekivano vrijeme završetka akcije – osiguranja istog dana u 22.30 sati (tačka 3.1.1). Također je navedeno (tačka 3.1.4) da će Tim 2 činiti dva policijska službenika PS Centar (autopatrola) i dva službenika Odjeljenja kriminalističke policije PU koji će biti raspoređeni u unutrašnji prostor. Zadatak službenika Odjeljenja kriminalističke policije PU bio je operativni nadzor na unutrašnjem prostoru sa ciljem sprečavanja vršenja krivičnih djela i eventualnom hvatanju počinitelaca i sa ciljem sigurnog i neometanog održavanja Festivala, a zadatak policijskih službenika sa službenim vozilom je da vrše povremeni obilazak kina sa ciljem sigurnog i neometanog održavanja Festivala i po potrebi pružanja pomoći organizatorima s ciljem omogućavanja nesmetanog dolaska, boravka i odlaska učesnika i gostiju u kino, te sprečavanja narušavanja javnog reda i mira i vršenja krivičnih djela.

13. PU je 1. februara 2014. godine obavijestila MUPKS da su policijski službenici 31. januara 2014. godine u vremenu od 17 do 21 sat postupili po planu, da je izvršeno osiguranje javnog skupa kojem je prisustvovalo oko 70 posjetilaca, te da nije bilo narušavanja javnog reda i mira.

b) Dešavanja 1. februara 2014. godine

14. Javna diskusija o temi „Transseksualnost u tranziciji“ bila je zakazana 1. februara 2014. godine sa početkom u 15 sati u kinu.

15. Članovi apelanta SOC toga dana su uočili da su na portalu Sarajevo365 objavljene satirične vijesti o organiziranju Parade ponosa u Sarajevu i o održavanju Festivala, te da su na te tekstove izašli razni komentari usmjereni prema LGBT populaciji koji su, prema njihovom mišljenju, u suštini predstavljali govor mržnje, uključujući pozive na nasilje poput „treba ih sve pobiti i poklati“ (uz apelaciju predočen sadržaj stranice). Slična reakcija se dogodila i na portalu klix.ba u komentarima na vijest o najavi početka Festivala „Merlinka“. Kao reakcija na satiričnu vijest o Paradi ponosa, na Facebooku je nastala grupa „Zaustavimo paradu pedera u Sarajevu 1. maj“, na kojoj je objavljen program, mjesto i vrijeme održavanja Festivala. Naime, putem Facebook grupe objavljen je "!!! JAVNI POZIV !!! STOP NEMORALU!! „Međunarodni festival queer filma 'Merlinka' POZIVAMO SVE ČLANOVE ZPPS 1. MAJ 2014. DA SVOJIM PRISUSTVOM 'UVELIČAJU' – IZRAZE PROTEST NA OVAJ PEDERSKI DOGAĐAJ. OBAVEZNO PODIJELITE OVO SA SVIM PRIJATELJIMA I POZOVITE I NJIH !!!“ U komentarima osoba sa punim imenom i prezimenom nalaze se komentari „Ubij zakolji da peder ne postoji“ (izvjesni M.H.), „lopatama na njih!!!“ (izvjesni A.B.). Na ovoj stranici također je prijećeno i LGBT osobama individualnim objavljivanjem linkova za njihove Facebook profile.

16. Apelant Blažević je u prijepodnevnim satima pozvao PU i zatražio informaciju da li će biti prisutan neko od policijskih službenika i zamolio da to bude oko 14.30 sati, te je o navedenim reakcijama na Internet-portalima obavijestio policijskog službenika s kojim je razgovarao. Apelantu Blaževiću je potvrđeno da će policijski službenici biti prisutni u 14.30 sati i da ne brine. Razgovoru je bila prisutna i apelantica Bošnjak.

17. Zaposlenica apelanta SOC V.V. je istog dana u 12 sati uputila e-mail kojim je prijavila sadržaj Facebook grupe „Zaustavimo paradu pedera u Sarajevu 1. maja 2014.“, članke i reakcije sa portala Sarajevo365.com i klix.ba (sa Internet-poveznicama) na više različitih adresa unutar MUP-a KS i FMUP-a (predočeni uz apelaciju). Zatraženo je da se adekvatno i brzo reagira kako bi se izbjeglo potencijalno nasilje koje se u prošlosti desilo na Queer Sarajevo Festivalu 2008. godine. Također, zahtijevano je da se odgovorne osobe sankcioniraju u skladu sa Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Odsjek za odnose sa javnošću MUP-a KS na navedeni e-mail je odgovorio 3. februara 2014. godine, navodeći da su informacije prosljeđene nadležnoj službi.

18. U službenoj zabilješci starijeg narednika V.P., koji je planom bio određen i kao rukovodilac osiguranja za 1. februar 2014. godine, konstatirano je da su u 14 sati na osiguranje upućeni kriminalistički istražitelji M.B. i A.Š., te autopatrola u sastavu I.I. i M.K., a nakon obavljenog razgovora sa pomoćnikom zapovjednika H.D. na osiguranje su upućeni i M.Đ. i E.B. da kroz obilazak vrše osiguranje navedenog skupa. Također, konstatirao je da ga je 1. februara 2014. godine oko 13 sati putem telefona pozvao voditelj javnog skupa, apelant Blažević, koji se interesirao da li će policija biti na osiguranju, navodeći da određene grupe putem društvenih mreža negoduju zbog aktivnosti LGBT populacije, te je od rukovodioca upoznat da će skup biti osiguran prema planu na isti način kao i prethodnog dana. Dalje je navedeno da je policijskim službenicima naložena maksimalna ozbiljnost s obzirom na to da se radi o osjetljivoj LGBT populaciji.

19. Policijski službenici I.I. i M.K. su oko 14.30 sati stupili u kontakt sa apelantom Blaževićem, koji im je naveo da će program početi u 15 sati, da trenutno nema nikakvih problema, te da će predviđene aktivnosti početi u 15 sati. Policijski službenici su se zadržali na licu mjesta do 14.45 sati, kada su od rukovodioca smjene upućeni na KUM Bolnice Koševo radi postupanja po drugom događaju.

20. Diskusija je počela oko 15.10 i 15.15 sati. Na bini su se nalazile četiri osobe a u publici oko 25 osoba. Odjednom se začula buka i u salu je ušlo (prema snimcima sa kamera videonadzora) 14 osoba sa tamnim maskama na licu, koji su rušili sve pred sobom i praveći veliku galamu uzvikivali „gdje ste pederi“, „neće pederi u Sarajevu“, „neće biti gej parade 1. maja“, „pederi j... vam majku“ i druge uvredljive izjave prema LGBT populaciji, pri čemu su fizički napali apelante Dekić, Azdejković i Bobić. Nakon što su završili napad, napadači su istrčali iz sale uzvikujući: „Ne zovite policiju.“ Ispred kina ih je čekao automobil u koji je jedan dio ušao, dok su se ostali razbježali.

21. Apelanti su (uz izjave predočene uz apelaciju apelanta-fizičkih osoba) u opširnim navodima izložili tok napada na učesnike Festivala, odnosno način na koji su oni doživjeli predmetni događaj. U tom kontekstu apelantica Dekić je navela da se jedan od napadača sa fantomkom i crnom jaknom zaletio prema njoj i urlao: „Šta je, pederi“ i da je počeo da je jako udara šakom po glavi i licu, dobila je pet – šest udaraca, nakon kojih joj je krenula krv na nos. Apelant Azdejković je naveo da je sletio s bine i pokušao izaći za ljudima iz publike, a kada je došao do pola sale, jedan od napadača ga je pogodio flašom u leđa od čega se zateturao, a drugi napadač koji je jurio publiku stvorio se ispred njega, pokušavajući ga udariti nogom, blokirao je njegov udarac, pa ga je taj napadač rukom udario u čelo, uspio ga je odgurnuti i izaći na drugi izlaz. Apelant Gavrić, tadašnji direktor apelanta SOC, tvrdi da je on zajedno sa grupom ljudi istrčao iz sale na drugi izlaz, te da su nakon 30-60 sekundi napadači izašli iz sale i napustili kino, a da zvuk kako napadači trče kroz

ulazni i srednji prostor kina kod njega i danas izaziva veliki strah i anksioznost. Apelantica Ljevak, gošća Festivala, navela je da je u trenutku napada sjedila u zadnjem redu pored kojega su napadači protrčali, jer su im primarna meta bili zvanični/e učesnici/e diskusije, te da ne zna kako se našla u pomoćnoj prostoriji širine metar sa metar sa još desetak žena, a dok je to trajalo, razmišljala je kako će tu ostati vječno i strahovala za prijatelj/ce koji se nisu uspjeli/e sakriti. Apelantica Bošnjak je navela da je, kada su joj se napadači počeli približavati, počela bježati na druga vrata na koja su svi iz publike bježali, a dok je izlazila, vidjela je kako osobe koje su bile ispred nje ulaze u malu sobu koja je služila kao skladište za kino, a ona je pobjegla prema šanku, a kada je stigla, zaustavila se i okrenula prema izlazu gdje je nekoliko napadača stajalo i vikalo: „Ne zovite policiju! Ne zovite policiju!“ Apelantica Sprečaković je navela da je vidjela da su svi počeli trčati prema izlazu, a da je ostala sjediti paralizirana bukom i gledajući kako maskirani napadači ulijeću u kino-salu, vidjela je kada su bacali flaše na apelanta Azdejkovića. Apelant Bobić je naveo da je krenuo prema slobodnom izlazu i vidio da jedna od maskiranih osoba udara apelanta Azdejkovića, ta da ista osoba kreće prema njemu i počinje ga udarati pesnicama na što je on digao nogu kako bi ga spriječio u namjeri da ga udari, napadač mu je rekao: „P... pederska, ubit ću te.“ Pokušavajući da se odbrani, udario je napadača nogom u stomak, a napadač je poslije toga pobjegao sa ostalim napadačima. Apelantica Huremović je navela da je došla do izlaznih vrata, da je nakon kratkog okretanja ispred sebe vidjela desetak osoba kako ulaze u malu prostoriju u koju je i ona pokušala ući, ali je već bila puna, pa je ostala ispred, pored nje je bila apelantica Bavčić i okrenula se prema vratima gdje je vidjela apelanta Bobića i napadača kako ide prema njemu, te smatra da apelant Bobić nije zaustavio napadača, ne zna što bi se desilo sa njom i apelanticom Bavčić. Apelant Blažević je naveo da je u trenutku napada ustao sa stolice, stao, doslovno se skamenio od straha, nije znao što da radi od šoka koji je doživio. Najzad, apelantica Bavčić je navela da je, prije nego što je počela bježati, vidjela da su napadači udarili jednu od panelistica, te da je par napadača krenuo za njima prema drugom izlazu, jedan od kolega ih je spriječio tako da nisu uspjeli doći, dio publike se zaključao u šank, dok je ona sa drugom kolegicom ostala u hodniku i imala je priliku vidjeti napadače kako izlaze iz sale.

22. Nakon što je napad završen, apelant Blažević je u 15.20 sati obavijestio rukovodioca osiguranja V.P. da je došlo do narušavanja javnog reda i mira i da na licu mjesta nema policijskih službenika. Policijski službenici su se pojavili tek nakon deset minuta od napada i tad je pozvana i Hitna pomoć.

23. Rukovodilac osiguranja je odmah po zaprimljenom obavještenju na lice mjesta uputio policijske službenike M.Đ. i E.B., te patrolu policije u uniformi Jedinice za sprječavanje narušavanja javnog reda i mira u većem obimu u sastavu E.A. i S.J., a također je putem radioveze

pozvao službenike Odjeljenja kriminalističke policije PU, koji su ga obavijestili da se nalaze neposredno ispred ulaza, a da je prethodno u navedeni objekt ušla grupa N.N. osoba kada je došlo do narušavanja javnog reda i mira.

24. Prisutni u kinu su prispjelim policajcima rekli da je događaj unaprijed najavljen i da je policija trebala biti prisutna već u 14.30 sati. Jedan od policajaca je apelantu Blaževiću rekao da to nije tačno. Apelantu Bobiću, na njegovo pitanje zašto nisu došli na vrijeme, dežurni policajci su rekli da njihova smjena počinje u 15.30 sati. Policijski službenici su insistirali da apelant SOC, kao organizator, nije imao redare.

25. Iz izvještaja iz službe policijskih službenika Odjeljenja kriminalističke policije PU A.Š. i M.B. od 1. februara 2014. godine proizlazi da im je prilikom ranijeg kontakta sa rukovodiocem saopćeno da su predstavnici Festivala imali najave da određene grupe negoduju zbog održavanja navedenog festivala. Službenim vozilom su se u 15.05 sati uputili na lokalitet kina gdje su izvršili obilazak užeg lokaliteta i tom prilikom su u unutrašnjosti objekta primijetili da se nalazi nekoliko osoba koje su sjedile za stolovima u objektu kafića, a da u blizini navedenog objekta nije bilo nikakvih dešavanja. Nakon toga su službenim vozilom nastavili obilazak užeg lokaliteta, a u 15.18 minuta su došli u kino gdje su saznali da su osobe koje su se nalazile u objektu kina napadnute neposredno prije njihovog dolaska i da su se udaljili u nepoznatom smjeru.

26. Povrijeđeni apelanti Dekić i Azdejković prevezeni su u Klinički centar gdje je, prema njihovim navodima, postupak bio nesenzibilan i neprilagođen situaciji, medicinski radnici su se ponašali kao da se ništa nije dogodilo. Odbijen je zahtjev apelanata Dekić i Azdejković da im se daju nalazi i rečeno im je da je sve na CD. Apelant Bobić je odbio ukazivanje ljekarske pomoći.

27. Apelanti Gavrić, Blažević, Bobić, Huremović, Dekić i Bošnjak su proveli tri sata u policiji dajući izjave na hodniku. Usput su čuli da je kamera videonadzora zabilježen dolazak napadača sa opisanim vozilom.

28. Apelanti su, također, izložili i psihološke efekte napada, odnosno da su neki od njih imali strah i prije njegovog održavanja, te da neki i danas žive u strahu. U tom kontekstu organizirane su dvije psihoterapijske sesije sa stručnjacima B.Ž. i L.S.-H., diplomiranim psiholozima i kognitivno bihevioralnim psihoterapeutkinjama, na kojima su učestvovali apelanti Gavrić, Bošnjak, Huremović, Blažević, te J.Č., N.K. i V.S. U svom izvještaju psihoterapeutkinje su utvrdile da imaju simptome posttraumatske stresne reakcije, prouzrokovane napadom 2014. godine, uključujući smetnje spavanja (uznemiravajući snovi), emocionalnu uznemirenost u kontaktu sa sadržajima vezanim za Festival, nelagodu i strah prilikom drugih javnih okupljanja (pojedini i uopće van kuće),

strah od ponovnog napada. Utvrđeno je i da su navedeni simptomi intenzivirani, jer napadači nikad nisu procesuirani, a što dodatno pojačava nesigurnost i strah.

c) Istraga povodom događaja od 1. februara 2014. godine

29. Policijski službenici su sa navedenim događajem upoznali dežurnu tužiteljicu Tužilaštva A.H.B., koja je naložila provođenje istrage bez njenog prisustva.

30. Nakon ukazane ljekarske pomoći, policijski službenici su uzeli izjave od apelanata Dekić i Azdeljković, o čemu su sačinjeni zapisnici o saslušanju svjedoka, a tom prilikom su priložili i fotokopije ljekarskih nalaza koji su im izdati nakon ukazane ljekarske pomoći.

31. U službenoj zabilješci policijskih službenika M.Đ. i E.B. od 1. februara 2014. godine konstatirano je da je, pored apelanata Dekić i Azdeljković, napadnut i apelant Bobić, koji je odbio ukazivanje ljekarske pomoći. Također, konstatirano je da su spomenutom događaju prisustvovali i apelanti Sprečaković i Bošnjak, te E.V., M.V., R.T., A.Š. Dalje, konstatirano je da su policijski službenici utvrdili da od apelanta SOC-a, niti kina nije bilo angažiranih redara, što im je u razgovoru potvrdio i apelant Blažević. Također, policijski službenici su naveli da im je jedna od učesnica Festivala dobrovoljno predala isprintanu stranicu Facebooka gdje su sadržane prijetnje upućene LGBT populaciji.

32. Dalje, policijski službenici su obavili razgovore sa većim brojem osoba, izvršili obilazak užeg i šireg mjesta događaja, kojom prilikom je utvrđen način na koji su se počinioci udaljili sa lica mjesta, a navedene informacije su potvrđene i izvršenim pregledom videozapisa kamera koje su se nalazile u objektu kina i na objektu Saveza samostalnih sindikata, koji su dobrovoljno predati.

33. Obilaskom ulice Tekija 4. februara 2014. godine na porodičnoj kući O.K. uočili su nadzorne kamere čiji je sadržaj dobrovoljno predat, a iz sadržaja se može uočiti grupa od sedam osoba za koje postoje osnovi sumnje da su počinioci predmetnog krivičnog djela.

34. Prikupljanjem operativnih saznanja policijski službenici OKP Centar došli su do informacija o mogućem identitetu nekih od izvršilaca krivičnog djela. Izvršenim pregledom videozapisa 4. februara 2014. godine policijski službenici su, upoređujući ih sa fotografijama iz evidencije CIPS-a, kao moguće izvršioce identificirali M.R. i A.Z. iz Sarajeva, te su ih pronašli istog dana i lišili slobode zbog postojanja osnova sumnje da su počinili krivično djelo nasilničko ponašanje iz člana 362. KZFBiH.

35. M.R. i A.Z. su istog dana ispitani u svojstvu osumnjičenih, kojom prilikom su u cijelosti priznali učestvovanje u izvršenju navedenog krivičnog djela, izjavljujući i da im identitet ostalih

izvršilaca nije poznat. Također, došlo se do saznanja da se navedene osobe, iako su to negirale, lično poznaju, jedan drugome su na „listi prijatelja” na društvenoj mreži Facebook, putem koje kontaktiraju, te da pripadaju navijačkoj grupi NK „Željezničar”.

36. Policijski službenici su 4. februara 2014. godine u svojstvu svjedoka saslušali T.M.

37. Policijski službenici OKP Centar i PS Novi Grad su, postupajući po naredbama Općinskog suda u Sarajevu od 5. februara 2014. godine, izvršili pretres stanova koje koriste R.M. i A.Z., koji su policijskim službenicima dobrovoljno predali predmete koje su koristili prilikom izvršenja krivičnog djela.

38. PU je 5. februara 2014. godine podnijela Tužilaštvu izvještaj o počinjenom krivičnom djelu nasilničko ponašanje iz člana 362. KZFBiH protiv osumnjičenih A.Z., M.R. i grupe osam do deset tada nepoznatih osoba.

39. Tužilaštvo je 6. februara 2014. godine donijelo naredbu o provođenju istrage broj T09 0 KT 0064915 14 protiv osumnjičenih A.Z., M.R. i više N.N. osoba zbog osnova sumnje da su

„Dana 1.2.2014. godine, oko 15.20 sati, u ulici Obala Kulina bana broj 2, Općina Centar Sarajevo, djelujući u sastavu grupe, zajedno sa još najmanje osam njima poznatih osoba, ušli u prostorije Art-kina 'Kriterion' u vrijeme kada se održavao Međunarodni festival queer filma 'Merlinka', te fizički nasrnuli na učesnike navedenog festivala, pri čemu su Dekić Slobodanki, Azdeljković Predragu i Bobić Feđi nanijeli lake tjelesne povrede, te ugrozili građanski mir, dakle, djelovanjem u sastavu grupe ljudi, nasiljem prema drugome ugrozili građanski mir, čime su počinili krivično djelo nasilničko ponašanje iz člana 362. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH.“

40. Apelant Gavrić, kao direktor apelanta SOC, 31. marta 2014. godine podnio je dvije krivične prijave Tužilaštvu, prvu zbog krivičnih djela povreda ravnopravnosti čovjeka i građana iz člana 177. KZFBiH i sprječavanja i ometanja javnog okupljanja iz člana 190. KZFBiH, te drugu zbog krivičnih djela nanošenje lakih tjelesnih ozljeda iz člana 173. KZFBiH, dogovora radi učinjenja krivičnih djela iz člana 338. KZFBiH i sprečavanje ili ometanje javnog okupljanja iz člana 190. KZFBiH. Obje prijave ticale su se osoba odgovornih za napad na učesnike Festivala. Uz prijave su dostavljene izjave prisutnih na diskusiji, snimci nadzornih kamera kina, ispis Facebook stranice „Zaustavimo paradu pедера u Sarajevu 1. maja“, slika mobilnog telefona apelanta Blaževića sa tačnim vremenom i datumom zvanja PU, dopis upućen PU za najavu događaja, ispis e-maila koji je na dan napada uputila V.V., zaposlenica apelanta SOC.

41. Apelant SOC je 27. maja, 4. juna, 2. septembra, 18. i 26. decembra 2014. godine i 30. marta 2015. godine Tužilaštvu uputio zahtjeve za pristup informacijama u kojima je tražio obavještenje o stadiju u kojem se nalazio predmet broj T09 0 KTA 0067534 14 i radnjama koje je Tužilaštvo preduzelo da istraži navode iz prijava, te pronade i procesuirao počinioca napada na učesnike Festivala.
42. Tužilaštvo je 4. septembra i 26. decembra 2014. godine apelanta SOC obavijestilo da se predmet nalazi u predistražnoj fazi postupka i da su u toku provjere navoda iz krivičnih prijava.
43. Apelant SOC je 9. novembra 2015. godine ponovno Tužilaštvu podnio zahtjev za pristup informacijama u kojemu je zahtijevao da ih Tužilaštvo obavijesti da li je i koje radnje Tužilaštvo preduzelo da istraži navode iz prijava, te pronade i procesuirao počinioca napada na učesnike Festivala.
44. Apelant Gavrić je u aprilu 2015. godine pozvan na razgovor u policiju.
45. Tužilaštvo je 20. novembra 2015. godine udovoljilo zahtjevu za pristup informacijama i apelanta SOC obavijestilo da je predmet broj T09 0 KTA 0067534 14 spojen u predmet broj T09 0 KT 0064915 14 i da je u tom predmetu donesena naredba o provođenju istrage protiv A.Z. i više N.N. osoba zbog osnova sumnje da su počinili krivično djelo nasilničko ponašanje iz člana 362. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, te da postupajući tužilac intenzivno preduzima određene istražne radnje radi donošenja tužilačke odluke.
46. Tužilaštvo je 7. decembra 2015. godine izdalo naredbu vještaku medicinske struke H.Ž. da na osnovu medicinske dokumentacije dostavi pismeni nalaz o težini i mehanizmima nastajanja tjelesnih ozljeda kod oštećenih – apelanata Dekić i Azdejković. Vještak medicinske struke H.Ž. je 10. decembra 2015. godine dostavio nalaz i mišljenje u kojem je zaključio da su apellantima Dekić i Azdejković nanesene lake tjelesne ozljede koje su nanesene stisnutim pesnicama od povreditelja.
47. Tužilaštvo je 4. januara 2016. godine obavijestilo apelanta SOC da je 30. novembra 2015. godine donijelo naredbu o obustavi istrage protiv M.R., jer je utvrđeno da je preminuo 16. aprila 2015. godine, te da se nastavlja istraga u odnosu na A.Z.
48. Tužilaštvo je 5. maja 2017. godine podiglo optužnicu protiv A.Z. zbog krivičnog djela nasilničko ponašanje iz člana 362. KZFBiH. Optužnicu je potvrdio Općinski sud u Sarajevu 8. maja 2017. godine. Optužnicom mu je stavljeno na teret da je:

„Dana 1.2.2014. godine oko 15.20 sati u Sarajevu, u ulici Obala Kulina bana broj 2, općina Centar, sa grupom od desetak N.N. osoba, među kojima je bio i Raščić

Mirza, po prethodnom dogovoru, nakon što su se maskirali šalovima, kapuljačama i kapama fantomkama radi prikrivanja identiteta, došli u prostorije Art-kina 'Kriterion' u kojem se održavao Međunarodni festival querr filma 'Merlinka', te u namjeri da učesnike festivala onemoguće u radu, fizički napali učesnike festivala i prevrtali inventar, kojom prilikom je Dekić Slobodanka zadobila lake tjelesne povrede u vidu nagnječine u predjelu lica sa desne i lijeve strane, kao i nagnječine u predjelu nosa, a Azdejković Predrag zadobio laku tjelesnu povredu u vidu krvnog podliva u predjelu kože čela sa lijeve strane, na koji način su ugrozili građanski mir prisutnih lica.“

49. Prema stanju u spisu, krivični postupak protiv optuženog A.Z. nije okončan.

d) Istraga propusta policijskih službenika

50. Apelant SOC je 6. februara 2014. godine putem e-maila zatražio od MUP-a KS da adekvatno istraži uzroke propusta u osiguravanju Festivala i kašnjenju policijskih službenika, te da ih obavijesti o rezultatima istrage. Ukazano je da je napad omogućen propustom u osiguranju i propustom komunikacije između apelanta SOC i PU, zatraženo je da se istraže uzroci ovog propusta i kašnjenja policijskih službenika, kao i da apelant SOC bude obaviješten o rezultatima istrage. Apelant SOC nije zaprimio odgovor na prijavu.

51. Jedinica za profesionalne standarde MUP-a KS je 25. juna 2014. godine obavijestila PU da je provedenom unutrašnjom istragom utvrđeno postojanje osnova sumnje da su policijski službenici M.B. i A.Š. svojim postupkom 1. februara 2014. godine počinili težu povredu službene dužnosti iz člana 107. stav 1. tačka a) Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo koja se odnosi na neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno ili nepažljivo izvršavanje službenih zadataka. Naime, navedeno je da se provedenom unutrašnjom istragom došlo do činjenica koje ukazuju da policijski službenici nisu postupili po operativnom planu policije provođenja mjera fizičkog i operativnog osiguranja Festivala, gdje je bilo određeno da 1. februara 2014. godine u vremenskom periodu od 15 do 22 sata vrše fizičko i operativno osiguranje unutrašnjeg prostora, tako da se nisu nalazili na licu mjesta u 15.15 sati gdje je došlo do narušavanja javnog reda i mira.

52. Rješenjem Disciplinske komisije MUP-a KS broj 02/PK-DK-13/14 od 28. novembra 2014. godine policijski službenici M.B. i A.Š. proglašeni su krivim što su „...pristupili poslovima operativnog osiguranja Međunarodnog festivala queer filma 'Merlinka' sa mjestom održavanja u Art-kinu 'Kriterion'. (...), shodno operativnom planu policije PS Centar (...), te pritom odstupili od rasporeda i opisa zadataka propisanih planom i poslove osiguranja vršili očigledno se oslanjajući na

vlastitu procjenu moguće ugroženosti učesnika Festivala i sopstvenih mogućnosti djelovanja, pa je takvim njihovim postupanjem stvorena mogućnost da istog dana oko 15.15 sati grupa od tačno neutvrđenog broja (približno deset) N.N. lica, neopaženo i neometano priđe objektu koji se osigurava, uđe u prostorije Art-kina 'Kriterion', uz verbalne uvrede fizički napadne neke od učesnika Festivala (pri čemu su učesnici Slobodanka Dekić i Azdeljković Predrag zadobili tjelesne povrede), djelomično oštetiti inventar i rekvizite u unutrašnjosti kina, a zatim također neopaženo i neometano ista grupa lica napusti prostorije kina i udalji se u nepoznatom pravcu, a da tom prilikom disciplinski optuženi iz pozicije na kojoj su se nalazili nisu, niti su bili u mogućnosti preduzeti bilo koje zakonom propisano policijsko ovlaštenje kako bi onemogućili ili omeli napadače, te spriječili ili ublažili posljedice napada i takvog razvoja događaja, da bi zbog opisanog događaja i takvog postupanja disciplinski optuženih nastupile teže posljedice u smislu povrede dostojanstva i fizičkog integriteta učesnika Festivala i narušavanja ugleda policijskog organa (MUP-a Kantona Sarajevo), vidljive kroz izuzetno veliki broj medijskih izvještaja, osuda i kritika policijskog djelovanja od uglednih i relevantnih pojedinaca, grupa, organizacija i institucija iz cijelog svijeta...“, čime su počinili težu povredu službene dužnosti iz člana 107. stav 1. tačka a) Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo, odnosno člana 6. stav 1. tačka a) Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, kvalificiranu kao „neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno ili nepažljivo izvršavanje službenih zadataka“. Za počinjenje navedenog disciplinskog prekršaja izrečena im je disciplinska kazna umanjenje osnovne mjesečne plaće od 15% na period od tri mjeseca.

53. Policijski odbor Vlade Kantona Sarajevo je rješenjima br. P/O-160/14 i P/O-163/14 od 22. januara 2015. godine uvažio je žalbe M.B. i A.Š. i preinačio rješenje disciplinske komisije kojim su proglašeni krivim, te su oslobođeni odgovornosti za navedenu težu povredu službene dužnosti.

54. U obrazloženju navedenog rješenja Policijski odbor Vlade Kantona Sarajevo je naveo da su žalbe utemeljene naročito u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja s obzirom na to da komisija nije uzela u razmatranje bitnu činjenicu da su disciplinski optuženi od rukovodioca smjene upućeni u obilazak kako bi provjerili da li u neposrednoj blizini objekta ima okupljanja grupa s obzirom na to da su učesnicima skupa upućene prijetnje, što je svojom izjavom danoj na glavnom pretresu i potvrdio svjedok V.P., rukovodilac smjene u PS Centar i rukovodilac cjelokupnog osiguranja, a koja činjenica ukazuje da disciplinski optuženi nisu samoinicijativno odstupili od rasporeda i opisa zadataka osiguranja Festivala, propisanih operativnim planom policije od 28. januara 2014. godine i poslove osiguranja vršili očigledno se oslanjajući na vlastitu procjenu moguće ugroženosti učesnika Festivala i vlastitih mogućnosti djelovanja, nego su to učinili po nalogu rukovodioca cjelokupnog

osiguranja. S obzirom na navedeno, Policijski odbor Vlade Kantona Sarajevo je zaključio da u disciplinskom postupku nije dokazano da su disciplinski okrivljeni počinili težu povredu službene dužnosti koja im je stavljena na teret.

55. Apelant SOC je 30. marta 2015. godine zatražio pristup informacijama o preduzetim aktivnostima na utvrđivanju disciplinske odgovornosti policijskih službenika u vezi sa osiguranjem Festivala. Jedinica za profesionalne standarde MUP-a KS je 8. aprila 2015. godine obavijestila apelanta SOC da je proveden disciplinski postupak koji je okončan 28. novembra 2014. godine, tako da su policijski službenici M.B. i A.Š. sankcionirani novčanom kaznom, ali su po podnesenoj žalbi odlukom Policijskog odbora Vlade KS od 22. januara 2015. godine oslobođeni odgovornosti i izrečene sankcije.

56. Apelant SOC je 2. februara 2016. godine od MUP-a KS zatražio pristup informacijama – uvid u rješenja kojim su policijski službenici oslobođeni odgovornosti. MUPKS je 16. februara 2016. godine donio rješenje kojim se zahtjev odbija uz obrazloženje da je zatražena „dostava informacija koja uključuje lične interese i koja se odnosi na privatnost trećih lica“, „da SOC nije stranka u postupku, niti se navodi u bilo kojem pravnom statusu da bi mu se dostavljala navodna rješenja“, te da „objavljivanje navedenih podataka nije u javnom interesu“.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

57. Apelanti tvrde da im je povrijeđeno pravo iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije. Također, apelant SOC i apelanti tvrde da im je povrijeđeno pravo iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije, pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije.

Navodi u odnosu na pravo iz člana 3. pojedinačno i u vezi s pravom iz člana 14.

Evropske konvencije

58. Apelanti Dekić, Azdejković, Gavrić, Ljevak, Bošnjak, Sprečaković, Bobić, Huremović, Blažević i Bavčić smatraju da su im ova prava povrijeđena zbog propusta vlasti da ih zaštite od nasilja diskriminatornog karaktera počinjenog 1. februara 2014. godine na Festivalu, kao i zbog propusta da efektivno istraže taj incident i sankcioniraju odgovorne osobe, ali i odgovornost policijskih službenika koji su počinili propuste u osiguranju događaja. Apelanti su se pozvali na

odluku Evropskog suda u predmetu *Identoba i drugi protiv Gruzije* u kojoj je, prema tvrdnjama tih apelanata, Evropski sud razvio bitna načela zaštite prava LGBT zajednice i njihovih simpatizera za uživanje prava na mirno okupljanje i prava da budu zaštićeni od ponižavajućeg postupanja u vezi sa uživanjem zabrane diskriminacije.

59. Naime, apelanti smatraju da su, uslijed takvih propusta, bili žrtve ponižavajućeg postupanja koje je doseglo nivo ozbiljnosti koji se može podvesti pod zaštitu iz člana 3. Konvencije, što je vidljivo kako iz pojedinačnih izjava priloženih uz apelaciju, tako i iz sažetka opisa psihičkih posljedica koje je na njih incident ostavio kratkoročno i dugoročno. Dok su apelanti Dekić, Azdejković i Bobić bili čak i žrtve fizičkog nasilja, svi apelanti su bili podvrgnuti psihičkoj patnji s obzirom na to da je postupanje napadača kod njih izazvalo snažna osjećanja straha, anksioznosti i inferiornosti. Apelanti dalje smatraju da je do napada došlo uslijed propusta vlasti da na vrijeme dođu na otvaranje javne diskusije, shvaćajući ozbiljno blagovremene i iznova ponavljane upite da posjetiocima bude pružena adekvatna zaštita. Također, s obzirom na povijest javno izraženog neprijateljstva prema LGBT zajednici u Bosni i Hercegovini, javne vlasti su znale ili trebale znati za rizik koji postoji u vezi sa bilo kojim javnim događajem oko ove ranjive zajednice i shodno tome su imali pozitivnu obavezu da pruže povećanu državnu zaštitu od napada drugih privatnih pojedinaca, a naročito s obzirom na prijetnje povodom održavanja Festivala. U vezi sa tvrdnjama da javne vlasti nisu provele efikasnu istragu koja bi ispunjavala standarde iz člana 3. Evropske konvencije, apelanti su istakli da je stadij predistražnih radnji trajao više od godinu i po u kojem periodu je jedan od osumnjičenih i preminuo, čime je nepovratno propušteno da bude sankcioniran za učešće u navedenom incidentu i da učestvuje u rasvjetljavanju učešća drugih osoba kroz svoje iskaze. Također, istraga je sužena samo protiv jedne osobe iako postoje dovoljno jasni dokazi da je u incidentu sudjelovala velika skupina od oko 14 osoba, koje je bilo moguće identificirati putem videokamera, tipa i tablica automobila kojima su se odvezli i putem socijalnih mreža na kojima su napadi pripremani, a čak i u toj istrazi protiv jedne osobe izostao je bilo kakav značajan napredak tokom dvije godine, tako da su istrage zadržane u njihovoj ranoj fazi, a apelanti nisu dobili ni status oštećenih osoba, jer je istraga svedena samo na fizičko nasilje nad nekim pojedincima. Nadalje, apelanti smatraju da je činjenični opis nasilja mogao biti podveden pod nekoliko krivičnih djela predviđenih KZFBiH, što nije učinjeno. Istovremeno, apelanti smatraju da je činjenica da javne vlasti nisu ni na koji način sankcionirale disciplinskim putem neke od odgovorih osoba - policijskih službenika, poslale jasnu poruku svim policijskim službenicima da ponovno u budućnosti mogu počinuti slične propuste, te je time propuštena prilika da se ovim nemilim događajima pruži ona osuda i stepen ozbiljnosti i pažnje koju zaslužuju. U vezi sa ovim navodima, apelanti smatraju da

dodatan otežavajući faktor u kontekstu provođenja istraga i disciplinskog sankcioniranja službenika jeste nedovoljna transparentnost policijskih i istražnih organa vlasti prema apelantima, kojima su dugo vremena davane jako šture informacije, odnosno nikakve informacije o toku predistražnih radnji, dok su razlozi za oslobađanje od odgovornosti vlasti odbile podijeliti sa apelantom SOC.

60. Najzad, apelanti smatraju da je počinjenju nasilja pogodovao propust vlasti da osiguraju jasan pravni okvir u pogledu kodifikacije govora mržnje, ali i njegovog širenja putem Interneta kako bi preventivno djelovale u njegovom sprečavanju i odvraćanju od činjenja istih ili sličnih djela.

Navodi u odnosu na pravo iz člana 11. pojedinačno i u vezi s pravom iz člana 14.

Evropske konvencije

61. Apelant SOC i apelanti tvrde da su javne vlasti, u skladu sa pozitivnom obavezom, propustile preduzeti mjere neophodne radi osiguranja mirnog okupljanja organiziranog u skladu sa zakonom, zbog čega je omogućena pojava nasilja, uznemiravanja i govora mržnje prema njima. Apelanti ističu da policijske snage nisu bile na licu mjesta i da su propustile spriječiti nasilje koje se dogodilo uprkos višestrukim i blagovremenim kako pismenim, tako i usmenim najavama, te ukazane prijetnje uoči održavanja diskusije 1. februara 2014. godine i zahtjeva za prisustvo u tačno određeno vrijeme. Na taj način je izostala zaštita SOC-a, kao organizatora, i njegovih članova i simpatizera, te ostalih apelanata u ostvarivanju njihovog prava. U opširnim navodima apelanti su se naročito pozvali na praksu Evropskog suda u predmetu *Identoba i drugi protiv Gruzije* u kontekstu pozitivne obaveze države koja proistječe iz člana 11. Evropske konvencije pojedinačno i u vezi sa zabranom diskriminacije iz člana 14. Evropske konvencije a koja se, prema njihovim navodima, može primijeniti na konkretan predmet.

62. Naposljetku, apelanti su predložili da Ustavni sud naloži Vladi Federacije BiH i Vladi Kantona Sarajevo da im na ime naknade nematerijalne štete, zbog kršenja prava, isplate naknadu nematerijalne štete, i to apelantu SOC, kao organizaciji, iznos od po 3.000,00 KM (ukupno iznos od 6.000,00 KM), a svim ostalim apelantima pojedinačno iznos od po 4.000,00 BAM (ukupno iznos od 8.000,00 KM po apelantu).

b) Odgovor na apelaciju

63. Tužilaštvo je izložilo činjenično stanje koje je navedeno u činjeničnom dijelu odluke pri čemu nije detaljnije davalo odgovor na apelacijske navode.

64. Pravobranilaštvo je istaklo da je MUPKS u cijelosti postupio u skladu sa Zakonom o javnom okupljanju Kantona Sarajevo, te da podnosiocima apelacije nije bilo povrijeđeno pravo na slobodu

mirnog okupljanja s obzirom na to da država nije preduzela ništa čime bi se ograničilo pravo na uživanje navedenog prava, već je država u konkretnom slučaju preduzela sve raspoložive mjere kako bi zaštitila učesnike javnog okupljanja od napada drugih. Također, Pravobranilaštvo smatra da apelantima nije povrijeđeno ni pravo na nediskriminaciju s obzirom da postupanje države u konkretnom slučaju ne ukazuje na postojanje razlike u tretmanu u odnosu na druge slučajeve. U pogledu apelacijskih navoda da je izostala djelotvorna istraga u konkretnom slučaju, Pravobranilaštvo, također, smatra da su ti navodi neutemeljeni s obzirom na to da je MUPKS proveo adekvatnu istragu radi pronalaska počinitelaca nasilja. U vezi sa tvrdnjama apelanata da su javne vlasti propustile utvrditi odgovornost policijskih službenika za koje podnosioci apelacije smatraju da su odgovorni za predmetni događaj, Pravobranilaštvo je navelo da su podnosioci subjektivno nezadovoljni provedenim postupkom utvrđivanja disciplinske odgovornosti policijskih službenika, a to ne može opravdati tvrdnju da je izostala djelotvorna istraga i da je počinjen propust javnih vlasti da utvrde odgovornost policijskih službenika. Konačno, u pogledu zahtjeva za naknadu nematerijalne štete, Pravobranilaštvo smatra da apelanti zaobilaze nadležnost redovnih sudova za odlučivanje o takvom zahtjevu, jer je za podnošenje apelacije u ovom dijelu neophodno da apelanti iscrpe sva pravna sredstva koja su im na raspolaganju prije obraćanja Ustavnom sudu.

65. Federalni MUP je naveo da nije pasivno legitimiran u konkretnom predmetu i da se ne može izjasniti na činjenice i navode iz apelacije.

V. Relevantni propisi

66. **Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH“ br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2. stav (11)

Značenje izraza u ovome zakonu

(11) Krivično djelo iz mržnje je svako krivično djelo učinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjerskog uvjerenja, nacionalnog ili etničkog porijekla, jezika, invaliditeta, spola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta druge osobe. Takvo postupanje uzet će se kao otežavajuća okolnost ako ovim zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje za kvalificirani oblik krivičnog djela počinjenog iz mržnje.

Član 49. stav (1)

Opća pravila za odmjeravanje kazne

(1) Sud će počinioocu krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a osobito: stepen krivice, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, raniji život počinioaca, njegove lične prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog krivičnog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinioaca.

Član 177.

Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina

(1) Ko na osnovu razlike u rasi, boji kože, narodnosnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, spolu, spolnoj sklonosti, jeziku, naobrazbi, društvenom položaju ili socijalnom porijeklu, uskrati ili ograniči građanska prava utvrđena međunarodnim ugovorom, Ustavom, zakonom, drugim propisom ili općim aktom u Federaciji, ili ko na osnovu takve razlike ili pripadnosti ili kojeg drugog položaja daje pojedincima neopravdane povlastice ili pogodnosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 190. stav (1)

Sprječavanje ili ometanje javnog okupljanja

(1) Ko uskrati ili omete pravo građana na javno okupljanje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 362.

Nasilničko ponašanje

(1) Ko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugoga, nasiljem prema drugome, izazivanjem tuče ili osobito drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava građanski mir, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovoga člana počini u sastavu grupe ljudi, ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovoga člana prouzrokovano teško poniženje više osoba, ili je neka osoba lako tjelesno ozlijeđena, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

67. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH“ br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 i 8/13) u relevantnom dijelu glasi:

Član 45.

Prava i dužnosti

(1) Osnovno pravo i osnovna dužnost tužioca je otkrivanje i progon počinitelaca krivičnih djela koja su u nadležnosti suda.

(2) Tužilac ima pravo i dužan je:

a) odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je počinjeno krivično djelo preduzeti potrebne mjere s ciljem njegovoga otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, upravljanja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,

b) provesti istragu u skladu sa ovim Zakonom,

Član 233. stav 3.

Nadzor tužioca nad radom ovlaštenih službenih osoba

(3) Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno krivično djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna obavijestiti tužioca o svim raspoloživim podacima, radnjama i mjerama koje je preduzela najkasnije sedam dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je krivično djelo počinjeno.

68. **Zakon o javnom okupljanju** („Službene novine KS“ br. 32/09 i 11/11) u relevantnom dijelu glasi:

Član 12.

(Izuzeci od obaveze prijavljivanja mirnog okupljanja)

(1) Izuzetno od odredbi člana 10. stav (1) ovog Zakona, ne prijavljuju se: sastanci, tribine, okrugli stolovi ili okupljanja registrovanih političkih stranaka, sindikalnih i drugih organizacija ili udruženja koji se održavaju u zatvorenim prostorijama prikladnim za te svrhe, osim u slučajevima kada organizator smatra to za potrebnim.

(4) O svakom okupljanju iz st. (1) i (2) ovog člana, čije održavanje zahtijeva preduzimanje posebnih mjera sigurnosti organizator, odnosno njegov zastupnik dužan je obavijestiti nadležni policijski organ.

Član 19. st. (1), (3), (4), (6) i (7)

(Održavanje reda i mira na mirnom okupljanju)

(1) Organizator je dužan da osigura red i mir na mirnom okupljanju.

(3) Dužnost organizatora je da osigura dovoljan broj lica za vršenje poslova održavanja reda i mira (u daljnjem tekstu: redar) na mirnom okupljanju i da preduzme odgovarajuće mjere medicinske zaštite i zaštite od požara.

(4) Organizator može obavljanje poslova na održavanju reda i mira povjeriti agenciji za osiguranje lica i imovine.

(6) Poslove održavanja javnog reda i mira na prostoru koji se nalazi neposredno uz mjesto održavanja mirnog okupljanja vrše policijski službenici Uprave policije Ministarstva (u daljnjem tekstu: policijski službenici).

(7) Nadležni policijski organ dužan je da spriječi ometanje ili onemogućavanje održavanja mirnog okupljanja koje se održava u skladu sa odredbama ovog Zakona.

Član 21.

(Redar)

(1) Redar je od organizatora određeno lice koje vrši poslove održavanja reda i mira na mirnom okupljanju.

(2) Redar je dužan, za vrijeme vršenja redarskih poslova, štititi učesnike mirnog okupljanja i imovinu koja se nalazi na prostoru na kojem se održava mirno okupljanje.

(3) Dužnost redara je da odmah preda policijskom službeniku učesnika mirnog okupljanja, kao i lica koje se kreće prema mjestu održavanja mirnog okupljanja, koje nosi oružje ili predmete pogodne za nanošenje tjelesnih povreda.

(4) Redar je dužan policijskom službeniku pružiti podatke o licu koje je narušilo red i mir.

(5) Za vrijeme obavljanja redarskih poslova redar ima pravo i dužan je:

- a) izvršiti pregled lica koje ulazi u prostor na kojem se održava mirno okupljanje,
- b) zabraniti ulazak u prostor na kojem se održava mirno okupljanje licu za koje procijeni da bi moglo narušavati red i mir, a posebno licu koje se nalazi u alkoholisanom stanju,
- c) usmjeravati kretanje učesnika mirnog okupljanja,
- d) isključiti lice koje narušava red i mir i
- e) da odmah preda policijskom službeniku lice koje teže narušava red i mir.

(6) Za vrijeme obavljanja redarskih poslova redar je dužan nositi prsluk fluorescentne boje sa vidljivim natpisom "REDAR".

(7) Redar ne smije nositi oružje ili predmete pogodne za nanošenje povreda, uniformu, dijelove uniforme, odjeće ili drugih obilježja kojima se poziva ili podstiče na oružane sukobe ili upotrebu nasilja, nacionalnu, rasnu, vjersku ili drugu mržnju.

Član 22.

(Procjena i nalaganje dodatnih mjera osiguranja od strane nadležnog policijskog organa)

(1) Nadležni policijski organ će iz podataka koje sadrži prijava za održavanje mirnog okupljanja i drugih okolnosti procijeniti da li su ispunjeni uslovi za njegovo sigurno održavanje.

(2) Nadležni policijski organ će na osnovu procjene iz stava (1) ovog člana pismeno naložiti organizatoru da preduzme dodatne mjere osiguranja u roku koji ne može biti kraći od 24 sata.

(3) Ukoliko organizator mirnog okupljanja ne postupi blagovremeno po naloženim mjerama iz stava (2) ovog člana, nadležni policijski organ će postupiti u skladu sa odredbama člana 16. stav (1) tačka g) ovog Zakona.

Član 32.

(Pojam drugih oblika okupljanja)

(1) Pod drugim oblicima okupljanja podrazumijevaju se okupljanja kojima je svrha ostvarivanje privrednih, vjerskih, kulturnih, humanitarnih, sportskih, zabavnih i drugih interesa koja nemaju za cilj ostvarivanje prihoda.

(2) Drugi oblici okupljanja iz stava (1) ovog člana ne prijavljuju se.

Član 33.

(Prijava drugih oblika okupljanja)

(1) Izuzetno od odredbi člana 32. stav (2) ovog Zakona, organizator je dužan da prijavi i druge oblike okupljanja, ako karakter ili očekivani broj učesnika drugog oblika okupljanja nalaže preduzimanje osiguranja van redovnog vršenja policijskih poslova.

(2) Prijava drugog oblika okupljanja iz stava (1) ovog člana podnosi se najkasnije pet dana prije početka njegovog održavanja.

69. **Zakon o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo** („Službene novine KS“ br. 22/00, 15/02, 18/02 i 28/02) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

Unutrašnji poslovi iz nadležnosti Kantona su:

(...)

6. Poslovi i zadaci u vezi sa: održavanjem javnih skupova, (...)

Član 30.

Policija vrši upravne, stručne i druge poslove i zadatke koji se odnose naročito na: zaštitu života i lične sigurnosti ljudi, zaštitu imovine, sprječavanje i otkrivanje krivičnih djela, pronalaženje i hvatanje počinitelaca krivičnih djela i njihovo privođenje nadležnim organima u slučajevima kada to nije u nadležnosti sudske policije, održavanje javnog reda i mira, vršenje kriminalističko-tehničkih poslova, sigurnost, kontrolu i reguliranje saobraćaja na putevima, i zaštitu određenih osoba.

VI. Dopustivost

70. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

71. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

72. Prema članu 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

73. Imajući u vidu da su apelanti u konkretnom slučaju podnijeli apelaciju zbog propusta javnih vlasti da preduzmu neophodne, razumne i odgovarajuće pravne i praktične mjere zaštite radi sprečavanja nasilja nad članovima i simpatizerima apelanta SOC, tako i u provođenju efektivne istrage, otkrivanja i sankcioniranja onih koji su se govorom mržnje, kao i fizičkim nasiljem obračunali s apellantima i simpatizerima apelanta SOC 1. februara 2014. godine na Festivalu na kojem su promovirani filmovi koji se bave LGBT tematikom, Ustavni sud zapaža da apelanti predmetnom apelacijom, zapravo, ne osporavaju meritornu odluku – presudu bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini koja bi, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, mogla biti predmet osporavanja pred Ustavnim sudom, pa se postavlja pitanje dopustivosti predmetne apelacije. Imajući u vidu konkretni slučaj, te raniju praksu u sličnim predmetima (vidi odluke Ustavnog suda br. *AP 129/04* od 27. maja 2005. godine i *AP 1020/11* od 25. septembra 2014. godine, objavljene na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog predmeta apelacija povlači pravna pitanja koja su dovoljno ozbiljna da odluka o njima zavisi od ispitivanja merituma, odnosno da apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, te zaključuje da je apelacija dopustiva u odnosu na član 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda. Također, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

74. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (2) do (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovome dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

75. Apelanti (fizičke osobe) tvrde da im je povrijeđeno pravo iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije. Također, apellant SOC i apelanti (fizičke osobe) tvrde da im je povrijeđeno pravo iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11.

Evropske konvencije, pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije.

a) Zabrana podvrgavanja ponižavajućem postupanju u vezi sa pravom na nediskriminaciju

76. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

b) Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni.

77. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustavu, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

78. Član 3. Evropske konvencije glasi:

Niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

79. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

80. Apelanti Dekić, Azdejković, Gavrić, Ljevak, Bošnjak, Sprečaković, Bobić, Huremović, Blažević i Bavčić smatraju da su im ova prava povrijeđena zbog propusta vlasti da ih zaštite od nasilja diskriminatornog karaktera počinjenog 1. februara 2014. godine na Festivalu, kao i zbog propusta da efektivno istraže taj incident i sankcioniraju odgovorne osobe, ali i odgovornost policijskih službenika koji su počinili propuste u osiguranju događaja. Imajući u vidu navode iz predmetne apelacije, postavlja se pitanje mogu li se radnje koje su preduzete prema tim apelantima, te naknadno preduzeta istraga za koju oni tvrde da nije bila djelotvorna smatrati torturom,

nehumanim ili ponižavajućim postupanjem ili kaznom, što je zabranjeno članom II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 3. Evropske konvencije, te da li je uživanje tih prava bilo ograničeno uslijed nekog od diskriminatornih osnova iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

81. U vezi sa navedenim, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj dosadašnjoj praksi naveo da član 3. Evropske konvencije štiti neke od osnovnih vrijednosti demokratskog društva. To je jedno od „apsolutnih prava“ Evropske konvencije od čijeg poštivanja države nikada ne mogu odstupiti čak ni u vrijeme rata. U pogledu procesnih jamstava koje nameće član 3. Evropske konvencije, zabrana mučenja i nehumanog postupanja nameće državi obavezu da pojedinci koji se nalaze u njenoj nadležnosti budu zaštićeni od svih oblika maltretiranja koje je zabranjeno prema članu 3. Evropske konvencije, te da djelotvorno istraži sve tvrdnje o takvom postupanju i da, prema potrebi, krivično goni navodne počinioce. Ta odgovornost je dio pozitivnih obaveza države prema Evropskoj konvenciji, odnosno obaveze državnih vlasti da preduzmu korake ili mjere da zaštite prava pojedinaca prema Evropskoj konvenciji. Osnova za takvo nametanje može se naći u članu 1. Evropske konvencije, kojim se od visokih strana ugovornica zahtijeva da svakom u svojoj nadležnosti jamče prava i slobode određene u Evropskoj konvenciji. Pozitivne obaveze se, također, temelje na načelu da prava prema Evropskoj konvenciji moraju biti praktična i djelotvorna, a ne teoretska i iluzorna.

82. Također, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u svojoj praksi isticao da dužnost javnih vlasti da spriječe nasilje motivirano mržnjom od privatnih osoba, kao i da istraže postojanje moguće veze između diskriminirajućeg motiva i čina nasilja, može biti razmatrano u kontekstu proceduralnog aspekta člana 3. Evropske konvencije, ali se, također, može smatrati dijelom pozitivnih odgovornosti vlasti na osnovu člana 14. Evropske konvencije kako bi se osigurale temeljne vrijednosti sadržane u članu 3. Evropske konvencije bez diskriminacije. Zbog međusobne povezanosti tih odredaba, pitanja koja iz njih proizlaze mogu se ispitati samo prema jednoj od tih odredbi - bez posebnog ispitivanja pitanja koja proizlaze iz druge odredbe - ili mogu zahtijevati simultano ispitivanje tih članova. Ovo je pitanje koje treba odlučiti u svakom slučaju u svjetlu činjenica i prirode navoda (vidjeti, Evropski sud, *Ciorcan i drugi protiv Rumunije*, br. 29414/09 i 44841/09, stav 158, od 27. januara 2015, *Identoba i drugi protiv Gruzije*, br. 73235/12, st. 63. i 64, od 12. maja 2015, *Bekos i Koutropoulos protiv Grčke*, br. 15250/02, stav 70, ECHR 2005-XIII (izvodi), *B.S. protiv Španije*, br. 47159/08, st. 59-63, 24. jula 2012, uporedi sa *Begheluri i drugi protiv Gruzije*, broj 28490/02, st. 171-79, 7. oktobra 2014, *M.C. i A.C. protiv Rumunije*, br. 12060/12, st. 105. i 106, od 12. aprila 2014. godine). Međutim, u slučajevima kada da je nasilje nad

aplikantima imalo homofobne i transfobne prizvuke koji su doveli do zlostavljanja sa dovoljno teškim posljedicama da postignu relevantni minimalan stepen jačine i da vlasti nisu uspjele zaštititi ih od toga i dovoljno istražiti tako motivirano nasilje, Evropski sud je smatrao da je najprikladniji način postupanja bilo podvrgavanje pritužbi podnosioca zahtjeva na ispitivanje člana 3. u vezi s članom 14. Konvencije (vidjeti, Evropski sud, *Identoba*, tačka 64, i *M.C. i A.C. protiv Rumunije*, br. 12060/12, tačka 106, od 12. aprila 2014. godine).

83. Prilikom ispitivanja je li došlo do navedene povrede, odnosno da li je tužena država ispunila pozitivne obaveze predviđene članom 3. Konvencije u vezi s članom 14. Konvencije, Evropski sud je razmatrao da li je napad na podnosioca zahtjeva dostigao minimalni prag težine prema članu 3. u vezi sa članom 14. Evropske konvencije, da li su organi vlasti podnosiocima zahtjeva osigurali dužnu zaštitu, te da li je provedena djelotvorna istraga incidenta (vidjeti, Evropski sud, *Identoba*, st. 68. do 81). Polazeći od navedenih stavova Evropskog suda, Ustavni sud smatra da je, s obzirom na navode apelanata u konkretnom slučaju, također neophodno odgovoriti na navedena pitanja.

Da li je napad na apelante dostigao minimalni prag težine prema članu 3. u vezi sa članom 14. Konvencije

84. Ustavni sud podsjeća da ponižavajuće postupanje mora imati minimalan stepen jačine ukoliko se svrstava u okvir člana 3. Evropske konvencije. Procjena ovog minimuma je, prema prirodi stvari, relativna. Prema praksi Evropskog suda, procjena zavisi od svih okolnosti predmeta, kao što su priroda i kontekst postupanja, njegovo trajanje, njegovi fizički i psihički efekti i, u nekim slučajevima, spol, starosna dob i zdravstveno stanje žrtve (vidi, *Costello-Roberts protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 25. marta 1993. godine, stav 30, Serija A broj 247-C). Nadalje, član 3. Evropske konvencije se ne može ograničiti na djela fizičkog maltretiranja, on, također, pokriva i uzrokovanje psihološke patnje. Otuda se postupanje može kvalificirati kao ponižavajuće kada kod žrtvi izazove osjećanja straha, tjeskobe i inferiornosti koji ih mogu poniziti i obezvrijediti (vidi, *Gäfgen protiv Njemačke* [VV], broj 22978/05, stav 103, 1. juna 2010. godine, i *Eremia protiv Republike Moldavije*, broj 3564/11, stav 54, 28. maja 2013. godine). Također, Evropski sud je u svojoj praksi ukazao da diskriminirajuće postupanje kao takvo može u načelu dovesti do ponižavajućeg postupanja u smislu člana 3. Evropske konvencije kada dostigne takav nivo težine da predstavlja vrijeđanje ljudskog dostojanstva. Konkretnije, postupanje koje se temelji na predisponiranoj predrasudi heteroseksualne većine na štetu homoseksualne manjine može se, u načelu, podvesti pod djelokrug člana 3. (vidi, *Smith i Grady protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 33985/96 i 33986/96, stav 121, ESLJP 1999-VI). Diskriminirajuće primjedbe i uvrede moraju se u svakom slučaju smatrati otežavajućim faktorom prilikom razmatranja konkretnog slučaja

maltretiranja u svjetlu člana 3. (vidi, *Istočnoafrički Azijati protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 4403/70 i ostali, izvještaj Komisije od 14. decembra 1973. godine, Odluke i izvještaji 78, str. 5, stav 208, i *Moldavac i drugi protiv Rumunije* (broj 2), br. 41138/98 i 64320/01, stav 111, ESLJP 2005-VII (izvodi)). Prilikom ocjenjivanja dokaza kod tvrdnje o povredi člana 3. Konvencije Evropski sud je usvojio standard dokazivanja „izvan razumne sumnje“. Takav dokaz može proizaći iz koegzistencije dovoljno jakih, jasnih i saglasnih zaključaka ili sličnih nepobijenih činjeničnih pretpostavki (vidi, *Farbtuhs protiv Latvije*, broj 4672/02, stav 54, 2. decembra 2004. godine).

85. U predmetu *Identoba* (već citiran, st. 69-71), koji se ticao sličnih činjeničnih i pravnih pitanja kao i predmetni postupak, Evropski sud je istakao: „...za vrijeme sukoba između učesnika marša održanog povodom obilježavanja Međunarodnog dana protiv homofobije, uključujući i trinaest individualnih podnosilaca zahtjeva, i predstavnika dvije vjerske grupe – Savez pravoslavnih roditelja i Bratstvo Svetog kralja Vakhtanga Gorgasalija – ovi drugi su koristili naročito uvredljiv jezik, zlobno nazivajući ove prve 'pederima', 'perverznjacima' i tako dalje. Homofobična konotacija govora kontrademonstratora također je bila očigledna u djelima prezrivo uništavanja i cijepanja LGBT zastava i postera. Pored tih djela, ljutiti kontrademonstratori su počeli prijetiti podnosiocima zahtjeva i drugim demonstratorima ozbiljnim povredama, uključujući i izgovaranje prijetnji smrću, pritom koristeći izraze kao što su 'smrviti' i 'spaliti do smrti'. Ti verbalni napadi su, zatim, praćeni konkretnim fizičkim napadima na neke od podnosilaca zahtjeva. U takvim okolnostima Sud smatra da pitanje da li su ili nisu neki od podnosilaca zahtjeva pretrpjeli fizičke povrede određene težine postaje manje relevantno. Svih trinaest podnosilaca zahtjeva su postali cilj govora mržnje i agresivnog ponašanja, koje činjenice Vlada ne osporava (...). S obzirom na to da su bili okruženi gnjevnom ruljom koja ih je brojčano nadmašivala i koja je izgovarala prijetnje smrću i nasumično pribjegavala fizičkim napadima, time dokazujući stvarnost prijetnji, te da je jasno uočljiva homofobična predrasuda igrala ulogu otežavajućeg faktora (...), situacija je već bila situacija intenzivnog straha i strepnje. Cilj tog verbalnog – i sporadičnog fizičkog – maltretiranja je bio očigledno da se preplaše podnosioci zahtjeva tako da odustanu od svog javnog izražavanja podrške za LGBT zajednicu (...). Osjećaji emocionalne iznurenosti podnosilaca zahtjeva su morali biti pogoršani činjenicom da policijska zaštita koja im je bila obećana unaprijed prije marša nije bila osigurana na vrijeme ili adekvatno (...). U svjetlu navedenog, Sud zaključuje da je postupanje prema podnosiocima zahtjeva moralo u njima izazvati osjećanja straha, nemira i nesigurnosti (...), koji nisu bili u skladu sa poštivanjem njihovog ljudskog dostojanstva, te je dostiglo prag težine u smislu člana 3. u vezi sa članom 14. Konvencije....“

86. Dovodeći navedene stavove u vezu sa činjenicama konkretnog slučaja, Ustavni sud zapaža da iz činjeničnog stanja predmeta nesporno proizlazi da su za vrijeme napada na apelante – fizičke osobe napadači koristili naročito uvredljiv jezik prema učesnicima i simpatizerima Festivala, odnosno konkretne diskusije, nazivajući ih pederima i slično. Homofobna konotacija govora također je bila očigledna u djelima uništavanja inventara unutar kina. Pored tih djela, napadači su prijetili učesnicima i gostima diskusije, uzvikujući: „Gdje ste, pederi“, „Neće pederi u Sarajevu“, „Neće biti gej parade 1. maja“ i koristeći druge uvredljive izjave, te je jedan od napadača koji je napao apelanta Bobića prijetio da će ga ubiti. Osim toga, proizlazi da su se pojedini učesnici Festivala, bježeći od napada, skrivali u prostoriji, kako su je opisali, veličine „metar sa mater“, neki od njih su uspjeli izaći na drugi izlaz, dok su neki od apelanata uslijed straha ostali stajati na licu mjesta. Osim navedenog, verbalni napadi i rušenje inventara bilo je praćeno konkretnim fizičkim napadima na apelante Dekića, Azdejkovića i Bobića, što su drugi apelanti posmatrali.

87. U takvim okolnostima Ustavni sud, također, zapaža da pitanje da li su ili nisu neki od apelanata pretrpjeli fizičke povrede određene težine postaje manje relevantno s obzirom na to da su svih deset apelanata fizičkih osoba, s obzirom na to da su bili učesnici Festivala, odnosno diskusije, postali cilj govora mržnje i agresivnog ponašanja. S obzirom na to da su bili okruženi napadačima koji su koristili uvredljiv jezik, te prema učesnicima Festivala nasumično pribjegavali fizičkim napadima, time pokazujući stvarnost prijetnji, Ustavni sud zapaža da je jasno uočljiva homofobna predrasuda igrala ulogu otežavajućeg faktora, zbog čega nesporno smatra da je situacija već bila situacija intenzivnog straha i strepnje. Prema ocjeni Ustavnog suda, cilj tog verbalnog – i sporadičnog fizičkog – maltretiranja je bio očigledno da se preplaše učesnici Festivala tako da odustanu od svog javnog izražavanja podrške LGBT zajednici i na taj način. U takvim okolnostima Ustavni sud smatra da su osjećanja straha, tjeskobe i inferiornosti podnosilaca zahtjeva morali biti pogoršani činjenicom da policijska zaštita koja im je bila obećana prije Festivala nije bila osigurana na vrijeme i adekvatno.

88. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je postupanje prema apellantima moralo u njima izazvati osjećanja straha, nemira i nesigurnosti koji nisu bili u skladu sa poštivanjem njihovog ljudskog dostojanstva, te je dostiglo prag težine u smislu člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije.

Da li su organi vlasti osigurali dužnu zaštitu apelantima

89. Ustavni sud, dalje, primjećuje da član 3. u vezi sa članom 1. Evropske konvencije nameće državama pozitivne obaveze kako bi se osiguralo da će pojedinci koji se nalaze u njihovoj nadležnosti biti zaštićeni od svih oblika maltretiranja koje je zabranjeno prema članu 3, uključujući i slučajeve kada takvo postupanje provode pojedinačne privatne osobe (vidi, *A. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 23. septembra 1998. godine, stav 22, Izvještaji o presudama i odlukama 1998-VI). Ova obaveza bi trebala uključiti djelotvornu zaštitu, između ostalog, identificiranog pojedinca ili pojedinaca od krivičnog djela treće strane, kao i razumne korake na sprečavanju maltretiranja za koje su organi vlasti znali ili su trebali znati (vidi, naprimjer, *T.M. i C.M. protiv Republike Moldavije*, broj 26608/11, stav 38, 28. januara 2014. godine). Također, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u predmetu *Identoba* (već citiran, stav 72) naveo: „...Sud zapaža da su općinski i policijski organi vlasti bili obaviješteni znatno unaprijed o namjeri LGBT zajednice da održi marš u centru Tbilisija 17. marta 2012. godine. Organizatori marša su naročito zahtijevali od policije da osigura zaštitu od mogućih protesta osoba sa homofobnim i transfobnim pogledima. Nadalje, uzimajući u obzir povijest javnih neprijateljstava prema LGBT zajednici u Gruziji (...), Sud smatra da su domaći organi vlasti znali ili trebali znati za rizike povezane sa bilo kojim javnim događajem koji se odnosi na tu ranjivu zajednicu, te su posljedično imali obavezu da osiguraju pojačanu državnu zaštitu...“

90. U vezi sa navedenim, Ustavni sud, također, zapaža da su u konkretnom slučaju nadležni policijski organi bili obaviješteni znatno unaprijed o namjeri apelanta SOC-a, koji se bavi promocijom i zaštitom ljudskih prava LGTB populacije, da održi Festival u periodu od 31. januara do 2. februara 2014. godine. Organizatori Festivala su zahtijevali od policije da osigura zaštitu od mogućih protesta osoba sa homofobičnim i transfobičnim pogledima zahtijevajući prisustvo dva policijska službenika u unutrašnjosti kina, vodeći računa o predvidivom protestu onih koji se suprotstavljaju LGBT zajednici. Također, Ustavni sud zapaža da je 1. februara 2014. godine, prije održavanja drugog dana Festivala na kojemu je bila zakazana diskusija, apelant Blažević obavijestio policijskog službenika s kojim je razgovarao o reakcijama na Internet-portalima, a zatim je zaposlenica apelanta SOC V.V. istog dana u 12 sati uputila e-mail kojim je prijavila sadržaj Facebook- grupe „Zaustavimo paradu pedera u Sarajevu 1. maja 2014.“, članke i reakcije sa portala Sarajevo365.com i klix.ba (sa Internet-poveznicama) na više različitih adresa unutar MUP-a KS i FMUP-a. Osim toga, uzimajući u obzir historiju javnih neprijateljstava prema LGBT zajednici u Sarajevu (vidi već citiranu Odluku o dopustivosti i meritumu broj *AP 1020/11*), Ustavni sud smatra da su javne vlasti znale ili trebale znati za rizike povezane sa bilo kojim javnim događajem koji se

odnosi na tu ranjivu zajednicu, te su posljedično imale obavezu da osiguraju pojačanu državnu zaštitu.

91. U ovome kontekstu Ustavni sud zapaža da je činjenica da je i apelant SOC trebalo da organizira redarsku službu bez obzira na okolnost da li su ga s tim upoznali policijski službenici s obzirom na to da ta obaveza proizlazi iz člana 19. Zakona o javnom okupljanju. Međutim, Ustavni sud zapaža da je taj propust organizatora, u kontekstu informacija koje su, prema stanju u spisu, policijskim organima bile dostupne, ne otklanja obavezu nadležnog policijskog organa da procijeni da li su ispunjeni uvjeti za njegovo sigurno održavanje prema članu 22. Zakona o javnom okupljanju. Pored toga, Ustavni sud zapaža da je u okolnostima konkretnog predmeta do prijetnji održavanju Festivala došlo drugi dan Festivala i da je odstupalo od ranijih informacija da prethodnih godina na istom festivalu nije bilo narušavanja javnog reda i mira, što je u tim okolnostima očigledno zahtijevalo drugačiji način pristupa osiguranju održavanja Festivala. Međutim, nasuprot obavezi nadležnih policijskih organa da osiguraju zaštitu učesnika Festivala od napada, što je, uostalom, i bilo predviđeno operativnim planom od 28. januara 2014. godine, Ustavni sud zapaža da se policijski službenici uopće nisu nalazili u kinu, niti ispred kina kada je započeo napad na učesnike i simpatizere Festivala, odnosno da nisu izvršili svoje dužnosti koje su bile predviđene s ciljem sigurnog i neometanog održavanja Festivala i sprečavanja narušavanja javnog reda i mira i vršenja krivičnih djela. Kada su policijski službenici konačno došli na mjesto održavanja Festivala, napad je već okončan.

92. U svjetlu navedenog, sud smatra da nadležni organi javne vlasti nisu osigurali zaštitu apelanata od napada motiviranih homofobnim predrasudama za vrijeme drugog dana Festivala 1. februara 2014. godine.

Da li je provedena djelotvorna istraga incidenta

93. Ustavni sud, u pogledu procesnih jamstava državi koje nameće član 3. Evropske konvencije, također, podsjeća da zabrana mučenja ili nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja nameće državi obavezu da djelotvorno istraži sve tvrdnje o takvom postupanju i da, prema potrebi, krivično goni navodne počinioce. Da bi se istraga mogla smatrati „djelotvornom“, trebalo bi u načelu da može voditi utvrđivanju činjeničnog stanja i identifikaciji i kažnjavanju odgovornih osoba. Ovo nije obaveza rezultata, nego obaveza sredstava. S tim u vezi, Evropski sud je često ocjenjivao da li su organi vlasti reagirali blagovremeno na incidente koji su prijavljivani u kritično vrijeme. Razmatrani su otvaranje istraga, kašnjenja u uzimanju izjava, te vremenski period potreban

za prvobitnu istragu (vidi, Evropski sud, *Stoica protiv Rumunije*, broj 42722/02, stav 67, od 4. marta 2008. godine).

94. U tom pogledu, Evropski sud ukazuje da prilikom istraživanja nasilnih incidenata, kao što je maltretiranje, državni organi vlasti imaju dužnost da preduzmu sve razumne korake kako bi razotkrili sve moguće diskriminirajuće motive, za šta Evropski sud priznaje da je težak zadatak. Obaveza tužene države da istraži moguće diskriminirajuće motive za djelo nasilja je obaveza da preduzme najbolje napore i ona nije apsolutna. Organi vlasti moraju učiniti sve što je razumno u datim okolnostima kako bi prikupili i osigurali dokaze, da iskoriste sva praktična sredstva za otkrivanje istine, te da donesu potpuno obrazložene, nepristrasne i objektivne odluke, bez propuštanja sumnjivih činjenica koje bi mogle ukazivati na nasilje koje izaziva, naprimjer, rasna ili vjerska netrpeljivost, ili nasilje koje je motivirano diskriminacijom na osnovu spola (vidi, *Nachova i drugi protiv Bugarske* [VV], br. 43577/98 i 43579/98, stav 160, ESLJP 2005-VII, *Članovi Gldani zajednice Jehovinih svjedoka i drugi protiv Gruzije*, broj 71156/01, st. 138-42, i *Mudric protiv Republike Moldavije*, broj 74839/10, st. 60-64, 16. juli 2013. godine). Jednako tretiranje nasilja i okrutnosti sa diskriminirajućom namjerom sa slučajevima koji nemaju takve primjese predstavljalo bi zatvaranje očiju pred specifičnom prirodom djela koja su naročito štetna po osnovna prava. Propust da se napravi razlika u načinu na koji se upravlja situacijama koje su suštinski različite može predstavljati neopravdano postupanje koje je nepomirljivo sa članom 14. Konvencije (vidi, naprimjer, *Begheluri i drugi*, već citiran, stav 173).

95. U vezi sa ispitivanjem da li je provedena djelotvorna istraga incidenta, Evropski sud je u predmetu *Identoba* (već citiran, stav 80) zaključio da „...organi vlasti nisu ispunili ni svoju proceduralnu obavezu da istraže šta je pošlo po zlu za vrijeme incidenta od 17. maja 2012. godine, sa posebnim naglaskom na demaskiranje motiva predrasude i identifikacije odgovornih osoba za činjenje homofobičnog nasilja. U odsustvu takve smislene istrage, teško je moguće da tužena država provede mjere usmjerene na poboljšavanje vršenja policijskog posla na sličnim mirnim demonstracijama u budućnosti, čime se podriva povjerenje javnosti u antidiskriminacijsku politiku države. Sud, stoga, zaključuje da je u konkretnom predmetu došlo do narušavanja pozitivnih obaveza tužene države prema članu 3. u vezi sa članom 14. Konvencije....“.

96. U vezi sa konkretnim predmetom, Ustavni sud zapaža da su nadležni policijski organi odmah preduzeli radnje na otkrivanju počinilaca predmetnog krivičnog djela, te da su 5. februara 2014. godine Tužilaštvu podnijeli izvještaj o počinjenom krivičnom djelu protiv M.R. i A.Z. iz Sarajeva i više N.N. osoba zbog postojanja osnova sumnje da su počinili krivično djelo nasilničko ponašanje iz člana 362. KZFBiH, te da je Tužilaštvo na osnovu toga izvještaja 6. februara 2014.

godine donijelo naredbu o provođenju istrage protiv tih osoba. Ustavni sud, dalje, zapaža da je Tužilaštvo 30. novembra 2015. godine donijelo naredbu o obustavi istrage protiv M.R. jer je utvrđeno da je preminuo, da je 7. decembra 2015. godine izdalo naredbu vještaku medicinske struke, te da je 5. maja 2017. godine podiglo optužnicu protiv A.Z. zbog krivičnog djela nasilničko ponašanje iz člana 362. KZFBiH. Ustavni sud zapaža da je apelant SOC 31. marta 2014. godine Tužilaštvu podnio dvije krivične prijave, jednu zbog krivičnih djela povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina iz člana 177. KZFBiH i sprečavanje i ometanje javnog okupljanja iz člana 190. KZFBiH, te drugu zbog krivičnih djela nanošenje lakih tjelesnih ozljeda iz člana 173. KZFBiH, dogovora radi učinjenja krivičnih djela iz člana 338. KZFBiH i sprečavanje ili ometanje javnog okupljanja iz člana 190. KZFBiH. Obje prijave ticale su se osoba odgovornih za napad na učesnike Festivala. Uz prijave su dostavljene izjave prisutnih na diskusiji, snimci nadzornih kamera kina, ispis Facebook-stranice „Zaustavimo paradu pедера u Sarajevu 1. maja“, slika mobilnog telefona apelanta Blaževića sa tačnim vremenom i datumom zvanja PU, dopis upućen PU za najavu događaja, ispis e-maila koji je na dan napada uputila V.V., zaposlenica apelanta SOC-a. Apelant SOC je 27. maja, 4. juna, 2. septembra, 18. i 26. decembra 2014. godine i 30. marta 2015. godine Tužilaštvu uputio zahtjeve za pristup informacijama u kojima je tražio obavještenje o stadiju u kojem se nalazio predmet broj T09 0 KTA 0067534 14, te koje je radnje Tužilaštvo preduzelo da istraži navode iz prijava i pronade i procesuirao počinioca napada na učesnike Festivala. Tužilaštvo je 4. septembra i 26. decembra 2014. godine udovoljilo zahtjevu za pristup informacijama i apelanta SOC-a obavijestilo da se predmet nalazi u predistražnoj fazi postupka i da su u toku provjere navoda iz krivičnih prijava.

97. Iz navedenog najprije proizlazi da je Tužilaštvo sa znatnim kašnjenjem preduzimalo procesne radnje s ciljem procesuiranja M.R. i A.Z. za koje su postojale osnove sumnje da su učestvovali u napadu na apelanta s obzirom na to da iz stanja u spisu ne proizlazi da je u odnosu na te počinioce učinjen značajan napredak u periodu dužem od dvije godine od onoga koji je bio rezultat istražnih radnji policijskih organa iz čega proizlazi da Tužilaštvo nije blagovremeno reagiralo na incidente koji su prijavljeni u kritično vrijeme. Naime, u tom periodu je došlo do obustavljanja krivičnog postupka prema M.R. koji je preminuo, a optužnica protiv A.Z. je podignuta tek nakon proteka više od tri godine, a iz stanja u spisu ne proizlazi da je taj postupak okončan. Dalje, proizlazi da su Tužilaštvo i nadležni policijski organi, umjesto pokretanja sveobuhvatne i smislene istrage o okolnostima incidenta u pogledu svih podnosilaca zahtjeva, suzili djelokrug istrage i otvorili predmet koji se odnosi samo na fizičke ozljede nanesene samo dvojici individualnih apelanata Dekića i Azdejkovića. Osim navedenog, Ustavni sud zapaža da iz izvještaja

o počinjenom krivičnom djelu, naredbe o provođenju istrage, a tako ni iz optužnice protiv A.Z. uopće nisu navedeni očigledno diskriminirajući motivi za počinjenje krivičnog djela. Dalje, Ustavni sud zapaža da iz stanja u spisu ne proizlazi da je Tužilaštvo provjeravalo tvrdnje i dokaze koje je dostavio apelant SOC u prilogu krivičnih prijava, niti da su ostali apelanti dobili status žrtava, odnosno oštećenih, niti je istragu pokušalo usmjeriti na počinjenje nekih drugih krivičnih djela na koje su se odnosile krivične prijave. Također, iz stanja u spisu ne proizlazi da su nadležni policijski organi preduzimali bilo kakve mjere ili radnje prema imateljima Internet-stranica na kojima su objavljivani sadržaji usmjereni protiv LGBT populacije prije održavanja i u vezi sa održavanjem Festivala. Osim navedenog, proveden je disciplinski postupak protiv policijskih službenika M.B. i A.Š., koji su u drugostepenom postupku oslobođeni odgovornosti i izrečene sankcije, ali dalje nisu provedene radnje s ciljem utvrđivanja eventualne disciplinske odgovornosti drugih policijskih službenika zaduženih za osiguranje Festivala. Uzimajući u obzir nivo neopravdanog nasilja i agresije protiv apelanata, Ustavni sud ne smatra da je takva laka administrativna sankcija bila dovoljna da oslobodi državu njene proceduralne obaveze prema članu 3. Evropske konvencije.

98. Neophodnost da se provede smisljena istraga o diskriminaciji koja stoji iza napada na Festivalu od 1. februara 2014. godine bila je neizbježna s obzirom na, s jedne strane, neprijateljstvo prema LGBT zajednici i, s druge strane, u svjetlu jasnog homofobičnog govora mržnje koji su izgovarali napadači tokom napada. Ustavni sud smatra da bez takvog strogog pristupa organa provođenja zakona krivična djela motivirana predrasudama neizbježno bi se tretirala jednako kao i obični slučajevi sa takvim primjesama, a ravnodušnost koja proizlazi predstavljala bi ekvivalent zvaničnom prešutnom prihvatanju ili čak saučesništvu u krivičnim djelima mržnje (uporedi, naprimjer, sa *Identoba*, stav 77, i *Begheluri i drugi*, st. 141, 142. i 175, već citirani).

99. Prema tome, uzimajući u obzir konkretne okolnosti slučaja, posebno činjenicu da nisu istražili sve aspekte dešavanja za vrijeme incidenta od 1. februara 2014. godine, sa posebnim naglaskom na istraživanju motiva predrasude i identifikaciji odgovornih osoba za činjenje homofobičnog nasilja, niti su provjeravali navode i dokaze koji su im dostavljeni u krivičnim prijavama apelanta SOC-a, Ustavni sud smatra da su nadležni policijski organi i Tužilaštvo propustili da provedu djelotvornu istragu, odnosno da nisu ispunili svoju obavezu iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije.

100. Stoga, Ustavni sud pri činjenici da je nasilje, koje je homofobno, prema apellantima bilo dovoljno teško da se dostigne relevantni minimalni prag, te kada su nadležni policijski organi MUP-a KS propustili izvršiti svoju pozitivnu obavezu da zaštite apelanate kao učesnike Festivala, te kada

su organi javne vlasti MUP-a KS i Tužilaštvo propustili izvršiti svoju proceduralnu obavezu da istraže propuste u organizaciji osiguranja Festivala i počiniocice napada na apelante, sa posebnim naglaskom na istraživanje motiva predrasuda i identifikacije odgovornih osoba za činjenje homofobnog nasilja, smatra da je povrijeđeno pravo apelanata iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije.

b) Pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja u vezi sa pravom na nediskriminaciju

101. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima.

102. Član 11. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući i pravo da osniva sindikat i da mu pristupa radi zaštite svojih interesa.

2. Za ostvarivanje ovih prava ne smiju se postavljati nikakva ograničenja, osim onih koja su propisana zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovim članom ne sprečava se zakonito ograničavanje ostvarivanja ovih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave.

103. U konkretnom slučaju svi apelanti tvrde da im je povrijeđeno pravo na slobodu okupljanja, jer su javne vlasti propustile osigurati skup na adekvatan način, odnosno propustile su s tim u vezi preduzeti nužne mjere da ne bi došlo do ometanja skupa. Također, apelanti tvrde da su javne vlasti propustile preduzeti efektivnu istragu u otkrivanju i procesuiranju organizatora i inicijatora nasilja koje se dogodilo.

104. Ustavni sud prvenstveno ukazuje da pravo na slobodu okupljanja predstavlja fundamentalno pravo u demokratskom društvu i, kao i pravo na slobodu izražavanja, jedno je od temelja takvoga društva (vidi, Evropski sud, *G. protiv Njemačke*, aplikacija broj 13079/87, odluka o dopustivosti od 6. marta 1989. godine, *Rai i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija broj 25522/94, odluka

o dopustivosti od 6. aprila 1995. godine). Ustavni sud podsjeća da član 11. Evropske konvencije javnim vlastima nameće obavezu uzdržavanja od arbitrarnoga miješanja u pravo na slobodu udruživanja i okupljanja. Međutim, istinska i efektivna sloboda okupljanja i udruživanja ne može se ograničiti samo na obavezu države da se ne miješa, jer čisto negativni koncept ne bi bio u skladu sa ciljem ovoga člana, niti sa Konvencijom uopće. Zbog toga, postoji pozitivna obaveza države da osigura efektivno uživanje prava na slobodu okupljanja (vidi, Evropski sud, *Wilson, National Union of Journalists i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacije br. 30668/96, 30671/96 i 30678/96, stav 41, ECHR 2002-V) čak i u odnosima između pojedinaca (vidi, *Plattform "Ärzte für das Leben" protiv Austrije*, presuda od 21. juna 1988. godine, Serija A broj 139, str. 12, stav 32). Stoga je na javnim vlastima obaveza da osiguraju istinsko funkcioniranje udruženja i političkih partija čak i onda kada se ljute ili vrijeđaju osobe koje se protive zakonitim idejama i zahtjevima koje udruženje ili partija nastoji promovirati. Potom, njihovi članovi moraju biti u stanju da održavaju skupove bez straha da će biti objekt fizičkog napada svojih protivnika. Ovaj strah može udruženje ili drugu skupinu koja podržava zajedničke ideje ili interese obeshrabriti da otvoreno izražavaju mišljenje o kontroverznim pitanjima koja se tiču zajednice. Najzad, u demokratskom društvu pravo na kontrademonstracije se ne može proširiti na sprečavanje prava na slobodu okupljanja (vidi, Evropski sud, *Ouranio Toxo i drugi protiv Grčke*, presuda od 20. oktobra 2005. godine, stav 37. s referencama na navedenu praksu Evropskog suda).

105. Ustavni sud, dalje, podsjeća da je slična činjenična i pravna pitanja koja se tiču prava na slobodu okupljanja razmatrao u navedenom predmetu broj AP 1020/11 u kojemu je razmatrana apelacija Udruženja Q za promoviranje i zaštitu kulture, identiteta i ljudskih prava queer osoba u vezi sa napadima na učesnike Sarajevo Queer festivala u augustu 2008. godine. U tome predmetu Ustavni sud je zaključio da je počinjena povreda prava na slobodu okupljanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije kada su javne vlasti, u skladu sa pozitivnom obavezom koja proizlazi iz ovoga člana, propustile preduzeti nužne mjere radi osiguranja mirnog okupljanja organiziranog u skladu sa zakonom, zbog čega je došlo do nasilja između suprotstavljenih strana, te kada su propustile osigurati jasan pravni okvir kako bi preventivno djelovale u njegovome sprečavanju i odvraćanju od činjenja istih ili sličnih djela. S obzirom na zaključak o povredi prava iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije, Ustavni sud je zaključio da nema potrebe posebno ispitivati i apelantove navode o povredi prava iz člana 14. Evropske konvencije.

106. Međutim, Ustavni sud zapaža da je Evropski sud u predmetu *Identoba* (već citiran, st. 97-100), nakon što je ispitao tvrdnje o utemeljenosti navoda aplikanata u pogledu čl. 3. i 14. Evropske

konvencije u vezi sa čl. 11. i 14. Evropske konvencije, istakao: „.....Sud dalje zapaža da su pritužbe podnosioca zahtjeva u kojima se navodi da država nije zaštitila njihovu slobodu da učestvuju u maršu 17. maja 2012. godine od nasilja motiviranog predrasudama, proizašle upravo iz istih činjeničnih okolnosti kao što su one koje je već ispitao prema članu 3. Konvencije a u vezi sa članom 14. (...). Posljedično, zaključci Suda prema potonjim odredbama su podjednako bitni za ispitivanje pritužbi prema čl. 11. i 14. Konvencije. Sud naročito ponavlja da, uprkos činjenici što su domaći organi vlasti dobili prethodno obavještenje 8. maja 2012. godine o namjeri da se organizira mirni marš 17. maja 2012. godine, oni nisu uspjeli da iskoriste taj velikodušni period od devet dana da brižljivo urade pripremni posao. Zaista, s obzirom na stavove u dijelovima gruzijskog društva prema seksualnim manjinama, organi vlasti su znali ili su trebali znati da postoji rizik od tenzija koji je povezan sa uličnim maršom organizacije podnosioca zahtjeva radi obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije. Zbog toga su imali obavezu da iskoriste sva moguća sredstva, naprimjer da daju javne izjave prije demonstracija koje zagovaraju, bez bilo kakvih dvosmislenosti, tolerantne, pomirljive stavove (...), kao i da upozore potencijalne prekršiocyte zakona na prirodu mogućih sankcija. Nadalje, iz ishoda LGBT povorke bilo je očigledno da broj službenika u policijskim patrolama koji su poslani na mjesto demonstracija nije bio dovoljan, te bi jedino bilo mudro da su domaći organi vlasti, s obzirom na vjerovatnoću da će doći do uličnih sukoba, osigurali veći broj policijskih snaga tako što bi mobilizirali, naprimjer, odred interventne policije (...). Sve u svemu, Sud smatra da su domaći organi vlasti propustili da osiguraju da se marš od 17. maja 2012. godine, koji je organizirao prvi podnosilac zahtjeva, te kojem je prisustvovalo trinaest individualnih podnosioca zahtjeva (od drugog do četrnaestog), održi mirno tako što bi u dovoljnoj mjeri kontrolirali homofobične i nasilne kontrademonstratore. Imajući u vidu te propuste, organi vlasti nisu ispunili svoje pozitivne obaveze prema članu 11. u vezi sa članom 14. Konvencije....“

107. Dovodeći u vezu navedene stavove sa okolnostima konkretnog predmeta, Ustavni sud, također, zapaža da navodi apelanata o povredi prava na slobodu mirnog okupljanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije proizlaze iz istih činjeničnih okolnosti koje je Ustavni sud već ispitao prema članu II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 3. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije.

108. Dovodeći u vezu navedene stavove sa okolnostima konkretnog predmeta, Ustavni sud, također, zapaža da navodi apelanata o povredi prava na slobodu mirnog okupljanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije proizlaze iz istih činjeničnih okolnosti koje je

Ustavni sud već ispitao prema članu II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 3. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije. Naime, Ustavni sud primjećuje da, uprkos činjenici da su nadležni policijski organi dobili prethodno obavještenje 10. januara 2014. godine (prema tvrdnjama apelanata, 16. januara 2014. godine) o namjeri da se organizira Festival u periodu od 31. januara do 2. februara 2014. godine i odredili način osiguranja Festivala, oni u praksi nisu postupili na način na koji je osiguranje Festivala bilo planirano. Policijski službenici su blagovremeno dobili prethodno obavještenje o dešavanjima koja su prijetila održavanju Festivala, što, također, nije utjecalo na njihov ranije predviđeni operativni plan održavanja osiguranja Festivala. Dakle, organi vlasti su znali da postoji rizik od tenzija koji je povezan sa održavanjem Festivala, što proizlazi iz službene zabilješke V.P. od 1. februara 2014. godine, koji je planom bio određen i kao rukovodilac osiguranja za 1. februar 2014. godine i koji je policijskim službenicima naložio maksimalnu ozbiljnost s obzirom na to da se radi o osjetljivoj LGBT populaciji. Međutim, iz ishoda Festivala očigledno je da informacije kojima su nadležni policijski organi raspolagali prije početka drugog dana Festivala, 1. februara 2014. godine, nisu bile praćene djelovanjem policijskih službenika koji bi mogli spriječiti napad na učesnike Festivala i njegovo ometanje.

109. Stoga, Ustavni sud smatra da su nadležni policijski organi propustili osigurati da se Festival koji je organizirao apelant SOC, te kojem je prisustvovalo deset individualnih apelanata održi mirno, tako što bi preduzeli bilo kakve radnje kako bi spriječili da dođe do njegovog ometanja i prekida, zbog čega Ustavni sud smatra da nadležni organi javne vlasti nisu ispunili svoje pozitivne obaveze iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

110. Ustavni sud podsjeća da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može u odluci kojom usvaja apelaciju odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Stavom 2. ovoga člana je određeno da, u slučaju kada dodjeljuje novčanu naknadu, Ustavni sud određuje njen iznos na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

111. U konkretnom slučaju apelacija je usvojena u dijelu u kojemu su se apelanti - fizičke osobe žalili da im je povrijeđeno pravo na zabranu ponižavajućeg postupanja iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije, te u dijelu u kojemu su se svi apelanti žalili da im je povrijeđeno pravo na slobodu okupljanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske

konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije. Ustavni sud je utvrdio da su javne vlasti propustile preduzeti pozitivne mjere i osigurati efektivnu zaštitu tih prava apelanata. S obzirom na složenu ustavnu strukturu FBiH, ovaj propust se pripisuje vlastima na nivou kantona, tj. MUP-u KS, koji je propustio adekvatno osigurati skup, odnosno MUP-u KS i Tužilaštvu koji su propustili provesti efektivnu istragu, te vlastima na nivou FBiH, odnosno zakonodavnom tijelu koje je popustilo osigurati pravni okvir kojim bi bilo onemogućeno širenje uvreda, kleveta i prijetnji apellantu i njegovim članovima i simpatizerima, a kroz koji bi takvo ponašanje bilo i sankcionirano u svrhu preventivnog djelovanja i odvratanja od činjenja istih ili sličnih djela (vidjeti, *AP 1020/11*, već citirana, tač.123-127).

112. S obzirom na utvrđenu povredu prava apelanata, Ustavni sud na ime naknade nematerijalne štete apellantima određuje naknadu u ukupnom iznosu od 8.000,00 KM, koji su dužne solidarno isplatiti Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada Kantona Sarajevo.

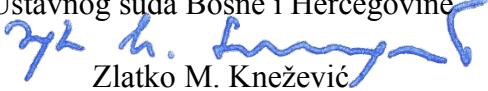
VIII. Zaključak

113. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije s obzirom na to da su nadležni policijski organi propustili izvršiti svoju pozitivnu obavezu da zaštite apelante kao učesnike Festivala, te zato što su organi javne vlasti propustili izvršiti svoju proceduralnu obavezu da istraže propuste u organizaciji osiguranja Festivala i počinioc napada na apelante.

114. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na slobodu okupljanja iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 11. Evropske konvencije u vezi sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije kada su javne vlasti, u skladu sa pozitivnom obavezom koja proizlazi iz ovoga člana, propustile preduzeti nužne mjere radi osiguranja mirnoga okupljanja organiziranog u skladu sa zakonom, zbog čega je došlo do nasilja prema učesnicima Festivala, koje je bilo motivirano homofobnim predrasudama, te kada su propustile osigurati jasan pravni okvir kako bi preventivno djelovale u njegovome sprečavanju i odvratanju od činjenja istih ili sličnih djela.

115. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

116. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Zlatko M. Knežević